



Lena Löfgren
Vicedekan
Fakulteten för lärarutbildning
Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-250 30 00
www.hkr.se

Utbildningsdepartementet

Yttrande avseende promemoria U2021/03373

Högskolan Kristianstad avger följande yttrande avseende Promemoria U2021/03373, ”Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare”.

Högskolan Kristianstad instämmer i regeringens bedömning att det krävs åtgärder för att stärka professionsutvecklingen för rektorer, lärare och förskollärare genom kompetensutveckling och system för meritering. Förslaget att inrätta en nationell struktur för kompetensutveckling samt ett nationellt meriteringssystem är angeläget och välkommet.

Promemorian är utformad så att det är svårt att veta vad lärosätet har att ta ställning till i yttrandet. Här finns en detaljerad analys och beskrivning av behov, där vi delar problembeskrivningen. Förslaget med professionsprogrammets två bärande delar är å andra sidan vagt vad gäller styrning, organisation, utformning av struktur, system och kriterier. Det gör att det är svårt att genomskåda konsekvenserna av förslaget.

Högskolan har valt att i sitt yttrande behandla professionsprogrammets två bärande delar samt den nationella organisationen.

Gällande förslaget om professionsprogrammets två bärande delar anför Högskolan Kristianstad följande:

Förslaget innehåller en nationell struktur för kompetensutveckling samt ett nationellt meriteringssystem för rektorer, lärare och förskollärare.

Nationell struktur för kompetensutveckling

Högskolan Kristianstad välkomnar inrättandet av en nationell struktur för kompetensutveckling inom ramen för ett professionsprogram. Förslaget innebär att Skolverket ska ta fram processer för kompetensutvecklingsinsatser, men lämnar öppet för hur det ska gå till. Från högskolans sida vill vi betona vikten av samverkan med universitet och högskolor vid framtagandet av kursutbud, detta för att säkra att insatserna vilar på vetenskaplig grund. Lärosätenas involvering

stärker både den vetenskapligt grundade professionsutvecklingen inom skolväsendet och lärarutbildningens kvalitetsutveckling.

En nationell struktur måste säkra kommunikationen mellan nationell, regional och lokal nivå så att beslutande myndighet tar hänsyn till regionala och lokala förutsättningar och tillgodoser regionala och lokala behov. Möjligheter och villkor för kompetensutveckling är olika i landets kommuner bland annat beroende av resurser. Förslaget ger inget svar på resursfrågan. I förslaget beskrivs ett omfattande arbete för att identifiera yrkeskompetenser hos särskilt yrkesskickliga och för att utveckla ett nytt relevant yrkesutvecklande kursutbud. I promemorian beskrivs Skolverkets stöd för undervisning och ledning med Läslyfts- och Matematiklyftskurser som framgångsrika samtidigt med problembilden att många lärare upplever brister där kompetensutvecklingen inte är relevant och/eller inte ger någon effekt för undervisning och ledning. Utvärderingar av lärarlyftskurser tenderar visa att det kollegiala mötet upplevs som relevant och utvecklande. Det finns goda erfarenheter av kurser utarbetade på nationell nivå i form av ramkursplaner där man med utgångspunkt i dessa regionalt och lokalt utformar kurser utifrån sina behov.

Högskolan Kristianstad vill se en utformning av förslaget som tydligt länkar till nu pågående kompetensutvecklingsstrukturer som RUC och ULF. Det kan vara så att förslaget innebär att sådana strukturer försvinner och ersätts av andra, men promemorian lämnar det åt framtida beslut. Hur, på vilka grunder och av vem sådana beslut tas är oklart.

Högskolan Kristianstad menar att ett nationellt professionsprogram kan få stora konsekvenser för lärosätenas resurser och kompetensförsörjning. Här behövs långsiktighet, förutsägbarhet och kontinuitet i insatserna. Idag bedriver lärosätena en verksamhet reglerad av budgetbrev med ett bestämt antal helårsstudieplatser. Statliga kompetensutvecklingsinsatser som ofta kommer med kort framförhållning fungerar som stresstest på lärosätenas verksamhet. I promemorians konsekvensanalys (sid. 85f) finns resonemang om detta och vi vill understryka vikten av att dra konsekvenser av analysen i form av åtgärder som stärker lärosätenas möjligheter för långsiktig planering av verksamheten.

Nationellt meriteringssystem

Högskolan Kristianstad menar att inrättandet av ett nationellt meriteringssystem för legitimerade lärare/förskollärare är en central del i professionaliseringen av lärare/förskollärare. Det framlagda förslaget innehåller två meriteringsnivåer, meriterad och särskilt meriterad. Beteckningarna är missvisande eftersom förslaget inte är utformat som två nivåer utan som två olika system, där meriterad avser undervisning med legitimerad lärare/förskollärare som visar särskild yrkesskicklighet, medan särskilt meriterad avser legitimerad lärare som har lic-

eller doktorsexamen. I det senare fallet behövs dessutom inte någon erfarenhet av undervisning i skolan.

Högskolan Kristianstad menar att ett nationellt meriteringsystem bör innehålla mer än ett meriteringssteg. Det är viktigt att en lärare/förskollärare med eller utan forskarutbildning kan göra karriär i flera steg.

Ett förslag till utformning är följande.

- En lärare/förskollärare med lärar-/förskollärlägarlegitimation kan i meriteringsystemet bli 1) meriterad lärare/förskollärare, 2) särskilt meriterad lärare/förskollärare.
- En lärare/förskollärare med lärar-/förskollärlägarlegitimation, lic- och/eller doktorsexamen som har en lektorstjänst kan i meriteringsystemet bli 1) meriterad lektor, 2) särskilt meriterad lektor.
- Meriterad lärare/förskollärare och meriterad lektor kan anställas som förstelärare.
- I kompetensutvecklingsstrukturen ska för lärare/förskollärare finnas akademiska kurser som kan ingå i en forskarutbildning.
- I kompetensutvecklingsstrukturen ska för lärare/förskollärare med lektorstjänst finnas möjligheter för akademisk meritering.

Utformningen av kriterier som är legitima ur ett professionsperspektiv är en grannlaga uppgift. Förslaget i promemorian överlämnar utformningen till Skolverket med stöd av Rådet för professioner i skolväsendet. Nedan följer ett förslag till skiss för de olika meriteringsnivåerna.

Kriterier för *meriterad lärare/förskollärare*

- åtta års erfarenhet av undervisning i skolväsendet
- förmåga till undervisning av hög kvalitet,
- genomfört viss kompetensutveckling inom ramen för det nationella professionsprogrammet för lärare och förskollärare
- haft kvalificerade arbetsuppgifter som handledning av lärarstudenter och mentorskap av nya lärare/förskollärare eller genomgått kompetensutveckling särskilt avsedd för sådana arbetsuppgifter

Kriterier för *särskilt meriterad lärare/förskollärare* utöver ovanstående

- genomfört fördjupande kompetensutveckling inom ramen för det nationella professionsprogrammet för lärare och förskollärare
- haft kvalificerade arbetsuppgifter som till exempel arbetslagsledare, handlett kollegialt lärande, ämnesansvarig

- haft ansvar för skolutvecklingsprojekt eller genomgått kompetensutveckling särskilt avsedd för sådana arbetsuppgifter
- deltagit i forskningsprojekt eller genomgått kompetensutveckling särskilt avsedd för sådana arbetsuppgifter

Kriterier för *meriterad lektor*

- åtta års erfarenhet av undervisning i skolväsendet
- förmåga till undervisning av hög kvalitet
- genomfört viss kompetensutveckling inom ramen för det nationella professionsprogrammet för lärare och förskollärare
- haft kvalificerade arbetsuppgifter som handledning av lärarstudenter och mentorskap av nya lärare/förskollärare eller genomgått kompetensutveckling särskilt avsedd för sådana arbetsuppgifter
- medverkat i skolans forsknings- och utvecklingsarbete

Kriterier för *särskilt meriterad lektor* utöver ovanstående

- medverkat i genomförande och utveckling av kurser inom ramen för det nationella professionsprogrammet
- ansvarat för forsknings- och utvecklingsprojekt relevanta för skolan samt kommunicerat erhållna erfarenheter och resultat inom och utanför den egna skolan
- publicerat sig vetenskapligt

Gällande förslaget om inrättande av Rådet för professioner i skolväsendet anför Högskolan Kristianstad följande:

Enligt förslaget är Skolverket beslutande myndighet för det nationella professionsprogrammet med hantering av kompetensutvecklingsstrukturens utformning, dokumentation av lärares, förskollärares och rektorers kompetensutveckling, utformning av formella kriterier, beslut om kriterier är uppfyllda (i likhet med förfarandet med legitimation) samt hantering av meriteringssystemet. Som stöd till Skolverket upprättas Rådet för professioner i skolväsendet. På Skolverket ska dessutom finnas ett kansli för hantering av dessa frågor. Sammantaget är det en komplex och omfattande apparat för planering, dokumentation, uppföljning, kvalitetssäkring, analys av behov och förutsättningar för hela utbildningssystemet, nationellt, regionalt och lokalt. Rådet har en omfattande lista av uppgifter både vad gäller strukturen för kompetensutveckling och för meriteringssystemet. Omfattningen av uppgifter ställer höga krav på representativitet och höga krav på bredd och djup vad gäller kompetens för hela skol- och utbildningssystemet. Högskolan noterar att Rådet har ett begränsat antal medlemmar och vi ser att det finns goda skäl för detta. Det udda antalet ledamöter, tretton personer, följer en logik för en beslutande församling, men vi antar att det inte varit ett bärande motiv eftersom det är Skolverket som tar beslut.

Enligt förslaget består rådet av representanter för professioner (7 st), huvudmän (3 st), lärosäten (2 st) och Skolverket (1 st). I konsekvensanalysen finns en redogörelse för beräknade kostnader för kansli och arvodering av Rådets ledamöter. Ordförande och vice ordförande erhåller ett årligt arvode, ledamöterna erhåller ett arvode för deltagande vid mötestillfällena. Högskolan Kristianstad menar att detta är otillräckligt och vill framhålla att de två ledamöterna för lärosätena har oerhört komplexa uppgifter där det är nödvändigt att föra en dialog med landets alla lärosäten som bedriver förskolläraryrkes-, grundläraryrkes-, yrkesläraryrkes-, specialläraryrkes-, specialpedagog- och rektorsutbildning, samt relevanta magister-, master- och forskarutbildningar. Om inte kraven på representativitet och kompetens i Rådet uppfylls riskerar det nationella professionsprogrammet att sakna relevans och legitimitet.